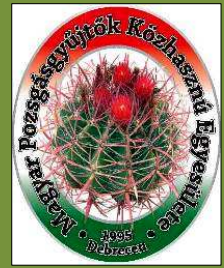

21.

H í r l e v é l

2011. június

Magyar Kaktusz és Pozsgás Társaság Közhasznú Egyesület Internetes Újságja

Megjelent a Debreceni Pozsgástár 2011. 2. száma! Ízelítő a legfrissebb szám cikkeiből

Az előzetesen meghirdetett tartalomjegyzék változott, mivel a leadott anyag jóval meghaladta a 60 oldal terjedelmet. A most kimaradt írások természetesen ott lesznek a következő újságban. **Szerkesztőségi levél** rovatunkban talán különösnek tűnhet **Szabó Gábor**: *A fajfenntartás ösztöne* címmel megjelent írása, amelyben egy *Neochilenia* kaktusz virágzása felvetette a kérdést: „Talán ösztöneik csak olyan élőlényeknek lehet, amelyeknek agyuk és idegrendszerük van? – kérdezem én. Soha nem hallottam arról, hogy a növényeknek agyuk és idegrendszerük lenne.” – írja a szerző. Ezért van két kérdése, hogy mi, megtudhatjuk cikkéből. **Solti Ádám**: *Egy közkeletű tévedés – 'Epiphyllum Ackermannii'* írásában egy nálunk és külföldön is széleskörűen elterjedt téves nézetet igazít helyre. Megtudjuk, hogy a vörös virágú levélkaktuszok régi, közkedvelt és széles körben termesztett dísznövények, melyek hosszú időn át tévesen *Epiphyllum Ackermannii* néven voltak számon tartva, egy szerencsétlen tévedésből

kifolyólag. Az eredeti *Epiphyllum ackermannii*t a 19. században írták le, azonban kultúrában nem maradt fent. A 19. században angol kertészek azonban a *Heliocereus speciosus* és az *Epiphyllum phyllanthoides* számos hibridjét állították elő és írták le, melyeket félszáz évvel később Britton és Rose tévesen a Mexikóból leírt fajnak vélt. A tévedésre csak a 20. század közepén derült fény, azonban a két taxont a mai napig sokan összekeverik. Megismerkedhetünk két új, nem régiben felfedezett növény leírásával. **John J. Lavranos és Tom A. McCoy** egy új *Aloe* fajt mutat be *Aloe roeoeslii* (*Aloaceae*), egy szép új faj Észak-Madagaszkárból c. cikkében. Madagaszkár rendkívül gazdag növényvilágának feltárása többek között, a svájci W. Rösli és R. Hoffmann nevéhez kötődik lenyűgözően gazdag botanikai felfedezéseikkel, különösen a pozsgásnövények köréből. A bemutatott új *Aloe roeoeslii*t a két kutató fedezte fel röviddel 2001 karácsony után a messze földön híres a Parque National de l'Ankarana (Ankarana Nemzeti Park) területén, az úgynevezett Forêt de Betsimipoaka erősen karsztos, jurakori mészköves térségen, a sziget északi részén. **Prof. Dr. Lothar Diers**: *Új faj Bolíviából: a virágszínűekben gazdag Lobivia krahn-juckeri* írása arról is hírt ad, hogy a *Parodia hegeri* Diers & al. (2005) leírását előkészítő munkák folyamán Wolfgang Krahn és Hansjörg Jucker a Turuchipa területén egymástól függetlenül bukkantak egy *Lobiviára*. Bár ezt a növényt korábban nem virágzó állapotban többek között Ewald Heger is megtalálta, nem tartotta különösen figyelemre méltónak, azt feltételezve, hogy esetleg egy *Weingartia* vagy *Echinopsis* lehet.

Veres Gábor: *Észak-Amerika télálló kaktuszai* sorozatának XI. befejező részéhez érkeztünk, melyben a *Toumeyia*, *Navajoa*, *Echinomastus*, *Escobaria* és *Mammillari* nemzetség eltérő mértékben télálló tagjairól olvashatunk.

Folytatódik **Nagy Sándor** tollából *A Gymnocalycium nemzetség élőhelyei. Élőhelyek Argentínán kívül*. Nem az ismétlés, hanem a több ismeret reményében, felkeressük az eddig még nem tárgyalt élőhelyeket az alábbi sorrend szerint: Bolívia és Nyugat-Paraguay, Észak-Argentína és Paraguay, Uruguay és Brazília. A cikksorozat nagy segítség azoknak, akik most

kezdenek ismerkedni a Gymnocalycium nemzetséggel, de a már jártasoknak is szolgálhat újdonsággal. *Erkélylakó kaktuszok* címmel ír **Ruff József** azokról a nehézségekről, amelyek a lakásban tartással járnak, de ugyanakkor ismerteti azt a sok-sok lehetőséget, melyek ilyen helyeken is kiváló esélyt biztosítanak szép és gazdag gyűjtemény kialakítására. „Először a nyugati erkélyt lakták de kaktuszaim, majd kényszerűségből sor került az északi fekvésű erkély birtokbavételére is. Itt először csak az alanyok szánt növényeket tartottam, majd amikor láttam, hogy ezek milyen szépen fejlődnek, lassanként egyre több növényt helyeztem el itt is. Mostanra már mindkét erkélyem megtelt.”

Tóth Norbert: Barangolások „Kaktuszországban”. A zapotékok földjén cikkében újabb kalandoknak és csodás növények megismerésének lehetünk részesei. „Végeláthatatlan szerpentinen róttuk a kilométereket a meglehetősen egyhangú tájon át. A hegyoldalak lombjukat veszett fáktól barnállottak, közöttük itt-ott oszlopkaktuszok törtek az ég felé. Olykor hófehér szakállat növesztő példányokat véltünk felfedezni a meredeken kapaszkodó erdő sűrűjében, viszont több kilométer után találtunk csak parkolásra alkalmas helyet az út szélén, hogy testközelből győződjünk meg e kaktuszok hovatartozása felől. A fölöttünk magasodó hegyoldal aljában kifeszített, rejtélyes célt szolgáló szögesdrót kerítés megmászása után értünk egy ilyen óriás szomszédságába. Feltekintve „karjaira”, sejtésünk beigazolódni látszott: íme, egy újabb *Pilosocereus* faj, a *P. quadricentralis!*”

Ficzere Miklós főszerkesztő

Betekintő a most megjelent újságba:

Fizessen elő a Debreceni Pozsgástár negyedévente megjelenő, növényekkel foglalkozó ismeretterjesztő folyóiratára!

Egy újság terjedelme 60 teljesen színes oldal, amely évente összesen 240 oldal!

Változatos és érdekes tartalommal elsőként értesülhet új növények felfedezéséről.

Az előfizetési díj a 2011. évre változatlanul 4.000,-Ft!

Ezen összegért Ön bérmentesítve, postai címére kézbesítve kapja meg az újságot.

Nagyon fontos!

Nincs külön tagsági díj, amely növelné az újság megvásárlásának költségeit.

Ön szóban vagy írásban nyilatkozhat arról, hogy akar-e tagja lenni Egyesületünknek vagy nem. Az egyesületi tagság semmire sem kötelezi, de feljogosítja az egyesületi életben való részvételre, és igénybe vehet minden egyesületi tagnak járó kedvezményt. Az előfizetés történhet a belföldi rózsaszínű postai utalványon, vagy banki átutalással. A Magyar Pozsgásgyűjtők Közhasznú Egyesületének számlaszáma: 60600084-14000072, Hajdú Takarékszövetkezet.

Újságunkat régebbi előfizetőinknek is csak akkor tudjuk postázni, ha az éves előfizetési díjat befizették!

Érdeklődés, információ: **Szászi Róbert**, e-mail: nogo@freemail.hu, tel.: 30/425-6067 és **Tóth Norbert**, tel.: 70-366-0492; e-mail: cactusdraco@gmail.com

Pozsgás-munkanaptár, avagy: aktuális teendők június hónapra

E rovatunkban hónapról hónapra összegyűjtjük a jellemzően előforduló ápolási munkákat, melyek pozsgás növényeink sikeres nevelését segítik.

1. Májusban, júniusban már minden bizonnyal gyarapítottuk gyűjteményünket vásárolt növényekkel. Figyelmesen vizsgáljuk meg, nem fertőzöttek-e valamilyen kórokozóval, állati kártevővel. Óvatosan emeljük ki cserepükből is, mert csak így vehetjük észre a gyökértetveket. Ha bármilyen tünettel találkozunk, és nem tudjuk meghatározni mibenlétét, akkor az egyszerűség kedvéért széles hatásspektrumú és felszívódó (szisztémikus) gombaölő és rovarirtószerral egyaránt permetezzünk. A melegebb időjárás kedvez az állati kártevők szaporodásának és tevékenységük is felerősödik, ezért különösen figyeljünk az atkák, csigák és levéltetvek jelenlétére.
2. Növényeinket bátran öntözhetjük, akár hetente kétszer is, de mindig akkor, ha már talajuk kiszáradt. Hűvösebb, borult időben egy-egy öntözés kihagyható. Tápoldatot is használjunk a gyártócég által javasolt töménységben és gyakorisággal. Különösen javasoljuk a Vitaflóra kaktuszokhoz kifejlesztett tápoldatának alkalmazását.
3. Időszakunk továbbra is alkalmas az oltások elvégzésére. Ha magoncaink is vannak, úgy ezeket árnyékoljuk az erős napsugárzás elleni védekezésül.
4. Az éjszakai és nappali hőmérséklet különbsége kedvez növényeink fejlődésének, ha nyílt helyen tartjuk őket. Zárt térben azonban figyeljünk a sokkal erősebb felmelegedés lehetőségére, és feltétlenül szellőztessünk. Ez időjárástól függően folyamatos lehet, hiszen a friss levegőt igénylik kaktuszaink, de más pozsgásaink is.

Ficzere Miklós

phoma torrens vírus fert.

botrytis cinerea fert.

fusarium fertőzés

A képek megjelentek a Debreceni Pozsgástár 2007. 2. számában, Kovács Mónika: *Kaktuszok és más pozsgásnövények leggyakrabban előforduló gombás betegségei és az ellenük való védekezés* című cikkében.

Barátom a Gymnocalycium!

A *Gymnocalycium*ok kedvelői úgy döntöttek, hogy a Hírlevélben is szeretnének beszélgetni kedvenc növényeikről, megosztani véleményüket, nézeteiket, elképzeléseiket másokkal. E szándéknak örömmel adunk helyet, annál is inkább, mert a kezdeményezők között mi is ott voltunk. E rovat anyagát, hozzászólást, egyebeket Mánfai Gyula részére kérjük továbbítani, aki mentora e témának. E-mail címe: cenakulum@googlemail.com Az alábbi, első olvasnivalót a jászberényi Nagy Sándor küldte. Az itt megjelenő írásokat lényegi változtatás nélkül adjuk közre, mert ellenkező esetben csorbát szenvedne írójának egyéni meglátása, s e szemléletünket tartjuk irányelvként a jövőben is. (A Hírlevél szerkesztője)

Mit írnak a táblára? Britton & Rose *Gymnocalycium*jaitól, Graham Charles fajkomplexumáig.

Azért ültem le a számítógép elé, mert már feladtam, végleg nem tudom, hogy mit írnak a növényem névtáblájára? Itt vagyok, - tudom, hogy a gondolkodás nem árt az egészségnek - ingyen utazom a buszon, egyelőre rengeteg szabadidőm van, harminc éve gyönyörködtem el a kaktuszok, és az egyszerűnek látszó kérdésre nem tudom a választ: *Gymnocalycium damsii* vagy *Gymnocalycium anisitsii*? Szerény ismeretem szerint, mind kettő jó!? De, miért van ez így? Jól van-e ez így? Hogyan jutottunk el idáig? Ezek a kérdéseim! Reményeim szerint a válaszok nyomokban megtalálhatóak lesznek a folytatásban, de

nagyon szeretném, ha az olvasó is hozzátenné a magáét, melyet előre is köszönök magam és az érdeklődő kaktuszbarátok (*Gymnocalycium* kedvelőinek) nevében. Nem kell visszamennünk a kezdetekig, hiszen akit érdekel, az tudja, hogy a probléma nem onnan ered. Kiinduló pont lehet a XX. század eleje, illetve egy kis ugrással a II. világháborút követő időszak a hetvenes évekig. Ekkorra ugyanis már annyi forma, fajta kaktusz, olyan mennyiségben érkezett Európába - de az európai "kaktusztermelő" üzemek mellett megindult a termelés a Távols-Keleten is -, hogy még a kutatóknak, tudósoknak is nagyon nehéz volt köztük az eligazodás. Úgy mint a kaktuszok, a megoldás is Amerikából érkezett. Két amerikai botanikus Nathaniel Lord Britton és Joseph Nelson Rose 1923-ban kiadják a "The Cactaceae" című közös munkájukat. Sok kaktuszos barátunk ismerheti négykötetes hatalmas munkájukat. Az a véleményük, hogy a megjelenés óta nem volt és valószínűleg soha nem is lesz olyan mű, amely azt felváltja. Mi, *Gymnocalycium*-kedvelők - ha mást nem is - legalább annyit köszönhetünk Britton-nak és Rose-nak, hogy a nemzetség neve nem került végleg a süllyesztőbe. Britton és Rose a *Gymnocalycium* nemzetségen belül elismert 23 fajt, a következőket: *G. anisitsii*, *G. brachyanthum*, *G. damsii*, *G. denudatum*, *G. gibbosum*, *G. guerkeanum*, *G. hyptiacanthum*, *G. joossensianum*, *G. kurtzianum*, *G. leeanum*, *G. megalothelos*, *G. melanocarpum*, *G. mihanovichii*, *G. monvillei*, *G. mostii*, *G. multiflorum*, *G. netrelianum*, *G. platense*, *G. saglione*, *G. schickendantzii*, *G. spegazzinii*, *G. stuckertii* és *G. uruguayense*

Miután a hatalmas munka megjelent, a világon rendkívüli módon megnőtt az érdeklődés a kaktuszfélék iránt. A két amerikai taxonómus halálával a rengetek új növény közötti eligazodás az európai kutatókra várt. A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából és más honlapok segítségével nézzük ennek történetét. Az első besorolást a Fric (Kreuzinger 1935) javasolta, majd a következő rendszerező a Gerhart Frank munkája volt (1976-1977). Ezeket tisztázta Bohumil Schütz (1962, 1969). Ő, a besorolási szisztémájában a fajokat, magvaik morfológiája alapján különítette el, öt alnemzetségbe. Ezt egy hatodik (Pirisemineum) alnemzetséggel kiegészítette Till & Hesse 1985-ben. Schütz munkájától függetlenül egy másik besorolási szisztémát fejlesztett ki Buxbaum professzor (1968). Megalkotta a nemzetség magmorfológiáján alapuló, 12 fajsorból álló besorolási szisztémáját. A fő különbség a két besorolási szisztéma között a Microsemineum alnemzetségnél található, mely fajokat Buxbaum hét független fajsorra osztott, holott Schütz szekcióján belül az alnemzetségek egyértelműek. További besorolási szisztéma volt a vegetatív jellemzők, amelyet Backeberg (1942, 1959) és Y. Ito (1950, 1957) alkalmazott, de ez már nem alkalmazható (*Gymnocalycium* nevek infragenerikus áttekintését látjuk Metzing & al. 1995). A Buxbaum-tól és Schütz-től való nemzetség besorolási szisztémákat egyidőben alkalmazták: Buxbaum-ot követte Bercht (1983-1984) és Meregalli (1985), Schütz-öt követte Putnam (1978), John Pilbeam (1995) és Hunt (2006). Végül Till és fia (2008) teljesen átrendezték a nemzetség tagolását egy komplex besorolási szisztémára vonatkozóan. A fajok számát illetően is 1922-23-tól a mai napig folyik a vita. *Gymnocalycium* nemzetség kb. 70 dél-amerikai fajt számlál, könnyen tartható, nagyon szép virágokat nevel. Erre sajnos, a már említett kaktusztermelők és gyártók is rájöttek. Ennek eredménye, hogy Európában az 1960-70-es évekre több mint száz, vagy még sokkal több faj leírása történt meg, amely legtöbbjük esetében nem fogadható el. A kutatók törekvése is erre irányult kisebb-nagyobb sikerrel. Európában elsőként Alvin Berger 1929-ben adta ki, a *Die Kakteen* című munkáját. E szerint a nemzetségben 22 fajt jelölt meg. Backeberg (1896-1966) a *Die Cactaceae* című monumentális munkájában a fajok száma jelentősen bővült. Elismerve 65 faj és további 58 "úgymond" javasolt faj, köztük 27 elismert fajta. Itt, engedjenek meg egy személyes megjegyzést. Fiatal koromban, egy idősebb kaktuszos barátom féltve őrzött könyvéből ismerkedtem először a kaktuszokkal. A könyv Backeberg: *Das Kakteenlexikon*-ja. Bohumil Schütz (1903-1993) az akkori Csehszlovákiában készült, és 1986-ban nyilvánosságra hozott monográfiája listáján több mint 100 faj (sok kérdéssel együtt) szerepel. A CITES kaktuszok listája (1999) és David Hunt valamint három kitűnő diákja, (Massimo Meregalli, Detlev Metzing és Geoffrey Swales) által összeállított fajlistája elfogad 37 és "ideiglenesen elfogadott" további 42 fajt. 2001-ben az angol Edward F. Anderson "The Cactus Family" című könyvének fajlistája, 81 fajt (ezen belül 64 önálló fajt) és 42 alfajt tartalmaz. The New Cactus Lexicon (NCL) (2006) és a Nemzetközi Cactaceae Systematics Csoport a nemzetségen belül 49 fajt és 14 alfajt ismert el. Graham Charles nemrég kiadott (2009) nagyszerű és nagyon részletes kézikönyve, az NCL besorolására, illetve a Schütz-féle rendszerre alapozva, elismert 56 fajt és 17 alfajt és megnevezett további 8, ún. bizonytalan helyzetű fajt, a nemzetségen belül. Akit részletesebben érdekel, könnyen megtalálja szinte valamennyi művet, vagy annak kivonatát, részletesebb magyarázatát az Interneten. A mostani okoskodásomhoz is megtalálható Charles könyvében, amely segítségével bemutatja be a *Gymnocalycium* nemzetséget. Aki olvasta tapasztalhatja, hogy a munkája angolosan konzervatív, áttekinthető és látszik, hogy törekedett az egyszerűsége. Azt gondolom Charles nagy segítséget kapott magától Schütz-től, kiegészítette a rendszert saját tapasztalataival és

módosította a legújabb felfedezésekkel, leírásokkal. Az érdeklődő kaktuszbarátnak viszont nem marad más, mint a saját józan esze, a türelem, a kitartás és a nagy figyelem az eligazodáshoz.

Nézzük, először nagy vonalakban: mi történ az elmúlt 85 évben Britton és Rose 23 fájával?

1. *G. anisitsii* (K. Schumann 1900) Britton & Rose 1922, - Schütz-féle rendszerben a Muscosemineum alnemzetség tagja- Graham Charles (2009) *G. anisitsii* komplex faj, régebbi fajok és az alfajok által elismert.
2. *G. brachyanthum* (Gürke 1907) Britton & Rose 1922, - *G. monvillei* subsp. *brachyanthum* (Gürke) H.Till 1993, - Schütz-féle rendszerben a Microsemineum alnemzetség tagja,- Graham Charles (2009) *G. monvillei* komplex faj, *G. monvillei* szinonimája.
3. *G. damsii* (K. Schumann 1903) Britton & Rose 1922, - Schütz-féle rendszerben a Muscosemineum alnemzetség tagja,- Graham Charles (2009) *G. anisitsii* komplex faj, alfajaként elismert.
4. *G. denudatum* (Link & Otto 1828) Pfeiffer ex Mittler 1844, - Schütz-féle rendszerben a Macrosemineum alnemzetség típusfajaként,- Graham Charles (2009) *G. denudatum* összetett faj, fajok és az alfajok által elismert.
5. *G. gibbosum* (Haworth 1812) Pfeiffer ex Mittler 1848, - Schütz-féle rendszerben a Ovatisemineum (későbbi szerzőknél *Gymnocalycium*) alnemzetség típusfajaként, - Graham Charles (2009) *G. gibbosum* komplex faj, fajok és alfajok által elismert.
6. *G. guerkeanum* (Heese) Britton & Rose 1922, - Schütz-féle rendszerben a Macrosemineum alnemzetség fajaként,- Graham Charles (2009) *G. hyptiacanthum* komplex faj, *G. hyptiacanthum* subsp. *uruguayense* szinonimája.
7. *G. hyptiacanthum* (Lemaire 1839) Britton & Rose 1922, - Schütz-féle rendszerben a Macrosemineum alnemzetség fajaként,- Graham Charles (2009) *G. hyptiacanthum* komplex faj, régebbi fajok és alfajok által elismert.
8. *G. joossensianum* (Boedeker) Britton & Rose 1922, - Schütz-féle rendszerben a Muscosemineum alnemzetség tagja,- Graham Charles (2009) *G. anisitsii* komplex faj, *G. anisitsii* subsp. *damsii* szinonimája, régebbi fajok és alfajok által elismert.
9. *G. kurtzianum* (Guerke) Britton & Rose, - Schütz-féle rendszerben a Microsemineum alnemzetség tagja, - Graham Charles (2009) *G. mostii* komplex faj, *G. mostii* subsp. *mostii* szinonimája.
10. *G. leeanum* (Hooker 1845) Britton & Rose 1922, - Schütz-féle rendszerben a Ovatisemineum (későbbi szerzőknél *Gymnocalycium*) alnemzetség faja,- Graham Charles (2009) *G. reductum* összetett faj, *G. reductum* alfajaként elismert.
11. *G. megalothelos* (Sencke ex Labouret 1853) Sencke ex K. Schumann 1898) Britton & Rose 1922,- Schütz-féle rendszerben a Macrosemineum alnemzetség fajaként,- Graham Charles (2009) *G. denudatum* összetett faj, régebbi fajok és alfajok által elismert (*G. denudatum* szinonimája).
12. *G. melanocarpum* (Arechavaleta) Britton & Rose 1922- Schütz-féle rendszerben a Macrosemineum alnemzetség fajaként,- Graham Charles (2009) *G. hyptiacanthum* komplex faj, *G. hyptiacanthum* subsp. *uruguayense* szinonimája.
13. *G. mihanovichii* (Fric ex Guerke 1905) Britton & Rose 1922,- Schütz-féle rendszerben a Muscosemineum alnemzetség tagja, típusfajaként,- Graham Charles (2009) *G. mihanovichii* (Fric ex Guerke 1905) Britton & Rose 1922.

14. *G. monvillei* (Lemaire 1838) Britton & Rose 1922,- Schütz-féle rendszerben a Microsemineum alnemzetség tagja, az alnemzetség típusfaja,- Graham Charles (2009) *G. monvillei* komplex faj, régebbi fajok és alfajok által elismert.
15. *G. mostii* (Guerke 1906) Britton & Rose 1918,- Schütz-féle rendszerben a Microsemineum alnemzetség tagja,- Graham Charles (2009) *G. mostii* komplex faj, régebbi fajok és alfajok által elismert.
16. *G. multiflorum* (Hooker) Britton & Rose 1922,- Schütz-féle rendszerben a Microsemineum alnemzetség tagja,- Graham Charles (2009) *G. monvillei* komplex faj, *G. monvillei* szinonimája.
17. *G. netrelianum* (Monville ex Labouret 1853) Britton & Rose 1922,- Schütz-féle rendszerben a Macrosemineum alnemzetség fajaként,- Graham Charles (2009) *G. hyptiacanthum* komplex faj, alfaj által elismert.
18. *G. platense* (Spegazzini 1896) Britton & Rose 1922,- Schütz-féle rendszerben a Ovatisemineum (későbbi szerzőknél Gymnocalycium) alnemzetség faja,- Graham Charles (2009), bizonytalan helyzetű faj.
19. *G. saglionis* (Cels 1847) Britton & Rose 1922,- Schütz-féle rendszerben a Microsemineum alnemzetség típusfaja,- Graham Charles (2009), *G. saglionis* összetett faj.
20. *G. schickendantzii* (F.A.C.Weber 1896) Britton & Rose 1922,- Schütz-féle rendszerben a Muscosemineum alnemzetség tagja,- Graham Charles (2009), *G. schickendantzii* komplex faj, fajok és alfajok által elismert.
21. *G. spegazzinii* Britton & Rose 1922,- Schütz-féle rendszerben a Microsemineum alnemzetség faja, - Graham Charles (2009), önálló faj, két bizonytalan helyzetű szinonimával.
22. *G. stuckertii* (Spegazzini) Britton & Rose 1922,- Schütz-féle rendszerben a Muscosemineum alnemzetség tagja,- Graham Charles (2009), bizonytalan helyzetű faj.
23. *G. uruguayense* (Arechavaleta 1905) Britton & Rose,- Schütz-féle rendszerben a Macrosemineum alnemzetség fajaként,- Graham Charles (2009) *G. hyptiacanthum* komplex faj, régebbi fajok és alfajok által elismert.

Ha nem vagyunk még elég fáradtak, akkor is látszik a nagy átrendeződés. Néhány szembetűnő változás. A szebb napokat látott *G. damsii*, *G. guerkeanum*, a rövid virágú *G. kurtzianum*, vagy a *G. leeanum*, az óriás szemölcsű *G. megalothelos*, a sötét termetű *G. melanocarpum*, vagy a sok virágú *G. multiflorum* a nomenklatúrában történt visszaminősítésük ellenére, még nagyon sok ideig ezeken a neveken és nagyon nagy számban fognak virítani az ablakokban, gyűjteményekben. Nem kis feladat volt ezeket a változásokat javasolni, kellett elsősorban bátorság, terepmunka, növényismeret, melyeket alaposan át kellett gondolni. Ezt követi majd annak elfogadtatása a tudós társadalomban, a kertészetekben és a gyűjteményekben. Ez utóbbi lesz a legnagyobb feladat,

hiszen a megkülönböztetés, mint a nemzetségen belül általában, nem mindig könnyű, inkább nagyon nehéz feladat. Tudjuk, hogy még egy ismert, elfogadott faj is rendkívül változékony lehet. A feladatot nehezítvén, több esetben előfordul, hogy egy jól körülhatárolt populációban

a szomszédos növények, vagy akár egyazon termés magjaiból kihajtó példányok meglepő mértékben különböznek egymástól. Testük színében és alakjában, a tövisek számában, hosszúságában és színében, a virág színében és a szirmok formájában olyan nagy eltérések lehetnek, hogy első ránézésre azt gondoljuk, különböző fajok keverékével van dolgunk. Tagadhatatlan, hogy egymástól elszigetelten, korlátozott nagyságú területen, idővel kialakulhattak számos helyi formák. Előfordulhat olyan eset is, hogy olyan növényt találnak, melyek korábban nagy, vagy a jelenleginél jóval nagyobb területet népesítettek be. A

megváltozott környezeti, vagy az éghajlati viszonyok nagymérvű megváltozása következtében az életterük beszűkült. Itt egyre csökkenő egyedszámban fordulnak elő, sőt külső megjelenésükben, a magok méretében is, szembetűnően megváltozhatnak. Ezen túlmenően, a kultúrában töltött hosszú idő, bár a tisztességes kertészetek illetve a gyűjtők legnagyobb igyekezte ellenére is, kedvezett a sok hibrid születésének is. Már előre mondom, nem értek egyet azzal a leegyszerűsítő véleménnyel, amely azt hirdeti, hogy az itt megemlítésre kerülő 23 faj leírása a XX. század elején történt és emiatt irreleváns. Az a véleményem, ha van mindenki által elfogadott, minden nemzetségre egységesen értelmezhető fajfogalmunk, akkor legyen az a leírás bármilyen régi, nem lehet idejétmúlt, mellékes vagy elhanyagolandó. De ne legyünk ilyen szigorúak. Van, fajfogalmunk, nem is egy, de meglehetősen bizonytalan. Megfelelnek az alapvető követelményeknek: közös származás, valamennyi lényeges tulajdonságban legyen megegyező, azonos elterjedésű területen élő egyedek vagy csoportok legyenek, és a tulajdonságaik jól öröklődjenek. A nemzetségen belüli változékonyság olyan szintet ért el az ezredfordulón, - a valódi magyarázat helyett - a biológiai szótárból előkerült az alfaj, legutóbb pedig az összetett vagy komplex faj kifejezés. A fajok egy része két vagy több alfajra osztható, amelyek földrajzi elterjedése más és más. Abban az esetben, ha azonos élőhelyen több alaktanilag hasonló faj él együtt, akkor beszélhetünk azokról, mint csoportos-, összesített-, összetett-, bonyolult- vagy komplex-fajról. A felsorolt vagy fel nem sorolt neveket, mindenki úgy használja, ahogyan akarja. A komplex faj megnevezést több helyen találtam, ezért maradtam ennél. Sajnos, ezek alapján nemigen lehet kérdést feltenni, hogy a kezünkben lévő növény melyik fajhoz, vagy melyik nemzetségbe tartozik? Abban viszont biztos vagyok, hogy a kaktuszgyűjtők a *Gymnocalycium* fajok egyedeit minden más kaktusz közül megismerik. Tudomásom szerint számos őshonos növény van, pl. Argentínában, melyeknek csak ideiglenesen elfogadott taxon státusza van. Valamivel kevesebb az ideiglenesen megnevezett fajok száma, ezek esetében is szükség van a taxonómiai felülvizsgálatra. Ha lassan is, de eredmények azért vannak. A korszerű fejlődéstörténeti vizsgálatok eredményeként egy hosszú ideje húzódozó rendszertani besorolási vita megnyugtatóan befejeződött: a *Weingartia* és a *Gymnocalycium* nemzetség nem kapcsolódik szorosan egymáshoz. Beigazolódott, hogy a *Gymnocalycium chacoense* lehet önálló faj. A táblára való írást javaslom, tegyük át egy nyugalmasabb napra. Ha csak egy *Gymnocalycium*-kedvelő barátom is igény tart rá, én folytatom írásom.

Nagy Sándor
Jászberény

Látogatás a romániai Aztekium Egyesületnél

Egyesületünk képviselőiben 6 fő tett látogatást Szatmárnémetiben és Nagybányán az Aztekium egyesület meghívására. A fő cél a megkezdett cselekvési program további egyeztetése és megvalósítása. A közösen elhatározott programok a legjobb úton haladnak, melyek eredménye mindkét szervezet tagsága által testet ölthet az év végére. Vendéglátóink kedvességét ezúton is köszönjük, mindent megtettek azért, hogy jól érezzük magunkat, és élményekben gazdagon emlékezhessünk vissza az ott töltött két napra. Reméljük, augusztus 20-a táján meghívásunkat elfogadva hasonlókkal viszonzhatjuk Debrecenben teendő látogatásukat. Az élményekről beszéljenek a képek.

Latis Constantin üvegházában

Látogatás Mircea Savunál

Nevezi Jánosék kertjében

Koltón a Petőfi szobornál

Kiállítás Bogácson

Kaktusz és egyéb pozsgásnövények kiállítása és vására lesz Bogácson a Művelődési Házban
2011. július 22-24-én.

A részletekről további felvilágosítással szolgál Kósik Péter, tel.: 70/ 416- 1223.

KAKTUSZOK ÉS SZUKKULENSEK KIÁLLÍTÁSA

*a Kecskeméti Kulturális és Konferencia Központban.
(Kecskemét, Deák Ferenc tér 1.)*

*2011. június 3-5.
Nyitva: 9-17 óráig.*

*Belépő: Felnőtt 300 Ft, diák, nyugdíjas 150 Ft, csoportos 100 Ft.
Előre bejelentett csoportoknak ingyenes vezetést, rendhagyó órát biztosítunk!*

Magot a Magtárba!

Tisztelt Olvasóink!

A Magyar Kaktusz és Pozsgás Társaság 2011-ben is meghirdeti a magakciót! Felhívással fordulunk minden kertbaráthoz, növénykedvelőhöz és gyűjtőtárshoz, akinek módja, lehetősége van saját termelésű és szaporítású faj azonos, vagy ismert élőhelyi megjelöléssel rendelkező maggal (terméssel) hozzájárulni magakciónk sikeréhez. Kérjük, juttassák el magfelelősünk címére a felkínált adományokat, és szíveskedjenek megadni a nemzetség és faj nevet (vagy a nemzetség és élőhely megnevezését), továbbá a magfogás évét. Ha lehetséges, a magokat megtisztítva vagy termésben küldjék meg egyesületünk, vagy a magfelelős címére.

Magfelelős címe:

Németh Jánosné 2700 Cegléd, Mérleg u. 9. sz. E-mail: nyuszoka5@freemail.hu

Fáradozásukat előre is köszöni az Elnökség.

Magyar Kaktusz és Pozsgás Társaság Közhasznú Egyesület internetes újságja
Kiadja: Magyar Kaktusz és Pozsgás Társaság Közhasznú Egyesület, Debrecen
4078 Debrecen, Haláp tanya 93. E-mail: gedeontamas@gedeon-tanya.hu
Címlapkép: *Lobivia robusta*